

**PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH
DOTYCZĄCY ELEWACJI BUDYNKU PRZEDSZKOLA
PUBLICZNEGO (DAWNEGO DOMU DYREKTORÓW)
PRZY UL. KS. ELŻBIETY 2 W SZCZECINKU**

Opracowanie na zlecenie:

Przedszkole Publiczne im. Kornela Makuszyńskiego
Ul. Ks. Elżbiety 2
78-400 Szczecinek

Autor opracowania:

Konserwator Dziej Sztuki
mgr Katarzyna Michalak

SPIS TREŚCI

Zawartość	Str.
ROZDZIAŁ I - DANE OGÓLNE	3
1. Podstawa opracowania	3
2. Przedmiot opracowania	3
3. Cel i zakres opracowania	3
ROZDZIAŁ II - OPIS	4
1. Zagadnienia historyczne	4
2. Opis budynku	6
ROZDZIAŁ III- STAN ZACHOWANIA I PRZYCZYNY ZNISZCZEŃ	8
ROZDZIAŁ IV - PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH	10
1. Cel i założenia konserwacji i restauracji	10
2. Proponowane postępowanie konserwatorskie	10
3. Zalecenia i uwagi konserwatorskie	16
ROZDZIAŁ V - DOKUMENTACJA FOTOGRAFICZNA	17

ROZDZIAŁ I - DANE OGÓLNE

1. Podstawa opracowania

Opracowanie powstało na zlecenie: Przedszkole Publiczne im. Kornela Makuszyńskiego, ul. Ks. Elżbiety 2, 78-400 Szczecinek.

Podstawą opracowania są:

- wizja lokalna,
- sporządzona dokumentacja fotograficzna,
- Karta Ewidencyjna Zabytku Nieruchomego

2. Przedmiot opracowania

Przedmiotem opracowania jest: Program prac konserwatorskich dotyczący elewacji oraz dachu budynku Przedszkola Publicznego (dawnego Domu Dyrektorów) przy ul. Ks. Elżbiety 2 w Szczecinku. Budynek znajduje się na terenie wpisanym do rejestru zabytków (Śródmieście miasta Szczecinka) pod nr A 2063 decyzją z dnia 04.09.1956 roku oraz jest indywidualnie wpisany do rejestru zabytków pod nr A-2105 decyzją z dnia 22.08.2025 roku i podlega ochronie konserwatorskiej.

3. Cel i zakres opracowania

Celem opracowania jest rozpoznanie elewacji i dachu budynku, określenie ich stanu zachowania i przedstawienie postępowania konserwatorskiego.

Program obejmuje następujące zagadnienia:

- zagadnienia historyczne
- opis budynku
- stan zachowania elewacji oraz dachu wraz z fotografiami
- szczegółowy proponowany program prac konserwatorskich wraz z materiałami i technologią wykonania

ROZDZIAŁ II - OPIS

1. ZAGADNIENIA HISTORYCZNE¹

Budynek obecnego Przedszkola Publicznego został wzniesiony w latach 1867 - 1872 jako jeden z obiektów wchodzących w skład zabudowań Gimnazjum Księżnej Jadwigi. Zlokalizowano go na rogu ul. ks. Elżbiety (dawniej Hedwigstrasse) oraz ul. P. Skargi (dawniej Predigerstrasse).

Gimnazjum istniało w Szczecinku od 1640 roku. Główny budynek szkoły znajdujący się przy ul. P. Skargi został wzniesiony w 1827 r. W związku ze zwiększającą się liczbą uczniów związaną ze zmianami w systemie szkolnym, dopuszczeniu większej ilości osób do edukacji oraz coraz lepszej sytuacji materialnej konieczna była rozbudowa i modernizacja głównego gmachu. Rozbudowa rozpoczęła się w 1851 r. Dzięki pozyskaniu dużych funduszy przez ówczesnego dyrektora Hermanna Lehmana, w latach 70-tych XIX w., poza przebudową budynku gimnazjum, wybudowano również w sąsiedztwie: halę sportową, dom woźnego i przedmiotowy „dom dyrektorów”.

Dom dyrektorów zlokalizowano po drugiej stronie ul. P. Skargi. W budynku urządzono: gabinet do nauki rysunku, bibliotekę, gabinet fizyczny, dwie klasy oraz na górnej kondygnacji mieszkanie dyrektora – stąd nazwa całego gmachu. Obiekt wyposażono we własny ogród.

W związku z ponawiającym się problemem zbyt dużego zatłoczenia, w 1904 r. dyrektor Christian Rogge wystąpił z wnioskiem o kolejną rozbudowę szkoły. Jednak ze względu na zły stan techniczny budynku szkolnego, zdecydowano o wybudowaniu zupełnie nowego obiektu, który powstał

W latach 1910–1913 wybudowano nowy budynek szkolny (obecne I LO im. Ks. Elżbiety) dzięki środkom pozyskanym przez dyrektora Christiana Rogge. Z tych środków przeprowadzono również renowację „domu dyrektorów”. W wyniku remontu w „domu dyrektorów” ulokowano dwa duże mieszkania (na parterze i na I piętrze), w których znajdowały się pokoje (także dla pokojówek), jadalnia, kuchnia, toalety oraz salon. W tym okresie wprowadzono na elewacji wschodniej nowe otwory okienne w celu doświetlenia wydzielonych pomieszczeń.

Po II wojnie światowej w „domu dyrektorów” znajdowała się Komendatura Armii Czerwonej, gdzie przetrzymywano jeńców niemieckich. Następnie, do lat 70-tych XX w., mieścił się tu internat Liceum Ekonomicznego. Dostępna ikonografia z lat 70-tych wskazuje, że w tym czasie na elewacji południowej nie istniała już weranda oraz

¹ informacje zaczerpnięte z Karty ewidencyjnej zabytku nieruchomego

dekoracyjna brama wjazdowa na teren działki. Zlikwidowaniu uległ również balkon (na ikonografii widoczne były pozostałe po wyjściu na balkon 2-skrzydłowe drzwi).

W 1977 r. budynek został zaadaptowany na potrzeby ówczesnego Przedszkola Publicznego nr 11. W tym celu przeprowadzono generalny remont przystosowując obiekt do nowej funkcji. W kwietniu 1987 r. przedszkole z powodu złego stanu technicznego budynku zostało zamknięte.

W latach 1987–1989 nastąpił kolejny gruntowny remont kapitalny, wykonany przez Spółdzielnię Wielobranżową w Szczecinku, mający na celu poprawę stanu obiektu i lepsze dostosowanie go do funkcji przedszkola. Prowadzono wówczas prace murarskie, dekarские, malarskie, stolarskie i instalacyjne. Oddany do użytku budynek posiadał pomieszczenia dla czterech oddziałów dydaktycznych, salę gimnastyczną, zaplecze socjalne, kuchnię i pomieszczenia administracyjne. Podczas remontu dobudowano wiatrołap przy wejściu głównym oraz murowane słupy przy bramach wjazdowych.

W 2020 r. przeprowadzono prace remontowe związane z przystosowaniem budynku do przepisów ppoż., obejmujące wymianę stolarek drzwiowych (wprowadzenie drzwi w klasie ppoż. na piętrach w celu oddzielenia ciągów komunikacyjnych) oraz montaż okien oddymiających w połaci dachowej. Obiekt w dalszym ciągu użytkowany jest jako przedszkole.

2. OPIS BUDYNKU

Budynek Przedszkola Publicznego usytuowany jest przy skrzyżowaniu ulic Ks. Elżbiety i P. Skargi, w historycznym centrum miasta Szczecinek. Ustawiony jest kalenicowo względem ul. P. Skargi. Jest to budynek wolnostojący, z elewacją zachodnią i północną zwróconymi na ulice, a elewacjami wschodnią i południową zwróconymi na teren działki z budynkiem gospodarczym, placem zabaw i ogrodem. Działka należąca do przedszkola ma kształt zbliżony do prostokąta. Posiada ogrodzenie z siatki z dwiema bramami wjazdowymi oraz furtkami osadzonymi na murowanych i tynkowanych słupach.

Budynek został wzniesiony na planie wydłużonego prostokąta. Od strony południowej dostawiona prostopadłościenna bryła wiatrołapu - wymurowana z odmiennej kolorystycznie żółtej cegły. Posiada trzy kondygnacje nadziemne oraz piwnice. Kryty jest wielospadowym dachem, obecnie z pokryciem z dachówki betonowej, a pierwotnie ceramicznej. W dachu wtórnie wprowadzone okna połaciowe. Więźba dachowa drewniana, płatwiowo-kleszczowa. Większość belek wymieniona. Kominy w większości przemurowane. Część z nich z żółtej części.

Budynek wzniesiono w technice tradycyjnej, murowanej. Elewacje licowane czerwoną cegłą, z artykulacją w stylu neogotyckim. Fundamenty oraz ściany fundamentowe wykonane z kamienia ciosanego oraz murowane z cegły pełnej. Elewacje budynku są symetryczne, ograniczone szkarpami oraz zwieńczone szczytami sterczynowymi. Narożne szkarpy z pinaklami. Kondygnacje oddzielone dekoracyjnymi fryzami.

Stolarka okienna wtórna, PCV. Stare drewniane okna zachowane jedynie w małych oknach w obrębie poddasza. Stolarka drzwiowa drewniana historyczna oraz współczesna. Obróbki blacharskie, rynny i rury spustowe z blachy ocynkowanej.

Elewacja północna 7-osiowa. Okna dwóch skrajnych osi, po obu stronach elewacji, ujęte są w jedno obramienie zwieńczone łukiem odcinkowym. W części środkowej 3-osiowy ryzalit zwieńczony sterczynowym szczytem oraz flankowany szkarpami zakończonymi pinaklami. Szczyt 7-osiowy, z ostrołukowymi blendami, w dolnych ich partiach, w 5-ciu środkowych osiach, otwory okienne.

Elewacja południowa 8-osiowa. Dwie środkowe osie stanowią ryzalit z klatką schodową i głównym wejściem do budynku. Ryzalit zwieńczony schodkowym szczytem z dekoracyjną okrągłą blendą. W pierwszej kondygnacji, w partii ryzalitu, dobudowano wiatrołap kryty dachem trójspadowym, z wejściem od strony zachodniej. Po wschodniej stronie wejścia widoczne zamurowanie otworu drzwiowego prowadzącego dawniej na

werandę. Na poziomie pierwszego piętra, po zachodniej stronie wejścia, widoczny ślad po otworze drzwiowym nieistniejącego balkonu. Obecnie stanowi otwór okienny.

Elewacja wschodnia w pierwszej kondygnacji niesymetryczna, 4-osiowa. W osi centralnej ostrołukowy otwór drzwiowy z drewnianą, 2-skrzydłową stolarką drzwiową z nadświetlem, z dekoracyjnymi okuciami z motywem roślinnym. Po północnej stronie drzwi znajdują się 2 osie okienne, po południowej 1 oś. Analogiczne osie okienne w drugiej kondygnacji. Elewację wieńczy szczyt sterczynowy flankowany szkarpami zakończonymi pinaklami. Szczyt 7-osiowy, z ostrołukowymi blendami, w dolnych ich partiach, w 3-ciu środkowych osiach, otwory okienne.

Elewacja zachodnia w pierwszej kondygnacji 1-osiowa, z dużym, ostrołukowym otworem, w górnej partii z oknem, w dolnej partii z zamurowaniem do poziomu gruntu i oknem piwnicznym. Druga kondygnacja 3-osiowa. W środkowej części 2 okna ujęte w jedno obramienie zamknięte łukiem odcinkowym. W 1 i 3 osi występują dekoracyjne wnęki w formie 3 mocno wydłużonych blend. Elewacja zwieńczona sterczynowym szczytem oraz flankowana szkarpami zakończonymi pinaklami. Szczyt 7-osiowy, z ostrołukowymi blendami, w dolnych ich partiach, w 5-ciu środkowych osiach, otwory okienne. Blendy obecnie tynkowane i malowane na biało.

ROZDZIAŁ III - STAN ZACHOWANIA I PRZYCZYNY ZNISZCZEŃ

Czynnikiem nadrzędnie sprzyjającym niszczeniu obiektów architektury jest środowisko zewnętrzne tj. wiatr, zanieczyszczenia powietrza, duże wahania temperatury, a w szczególności woda, która może przenikać do wnętrza murów na wiele sposobów. Obiekty architektury ulegają także niszczeniu w wyniku zaniedbania czy niewłaściwych remontów, przekształceń.

Niszczenie budynku zachodzące zarówno w wyniku działań oraz zaniedbań człowieka oraz szkodliwego wpływu środowiska zewnętrznego, a także wskutek naturalnych procesów starzeniowych postępujących na przestrzeni lat w materiałach budowlanych, doprowadziło do znacznych zmian w jego estetyce.

Stan zachowania elewacji Przedszkola Publicznego jest zasadniczo zły, niezadowalający. Obiekt uległ remontom i przekształceniom. Lico ceglane jak i spoiny zostały pomalowane farbą. Kolor farby nie jest zgodny z oryginalnym kolorem cegły i spoiny. W elewacji południowej dobudowano wiatrołap z żółtej cegły, którą częściowo przemalowano w celu ujednolicenia. Zlikwidowano werandę i balkon. Zmieniono poszycie dachu na dachówkę betonową. Pierwotnie poszycie było ceramiczne. Przemurowaniu uległy kominy, których przeważająca ilość jest wymurowana z żółtej cegły. Na elewacjach zamontowane są stare, mało estetyczne metalowe lampy. Brak jednej formy krat zabezpieczających okna piwniczne. Do niekorzystnych zmian estetyki obiektu przyczyniła się również wymiana okien na białe z PCV.

Cegła lokalnie osłabiona, ze zdegradowaną powierzchnią spieku. Obserwuje się również atak biologiczny. W obrębie wątku widoczne uzupełnienia zaprawą, pomalowane w kolorze cegły i spoiny. Należy założyć, że pod warstwą farby na powierzchni cegły znajdować się będą nawarstwienia pochodzenia atmosferycznego. Na wysokości strefy cokołowej widoczne są złuszczenia wtórnych przemalowań oraz wysolenia. W obrębie ceglanego wątku występują również ubytki w ceglach, pęknięcia. W sterzynach szczytów obluzowane cegły i braki całych cegieł. Opierzenia blacharskie elewacji skorodowane, powyginane, nieszczelne. Opierzenia parapetów najprawdopodobniej dołożone wtórnie. Ich okapniki zasłaniają profilowanie kształtek parapetowych. Tynki w blendach szczytu elewacji zachodniej wtórne, cementowe. W ich obrębie widoczne spękania, atak biologiczny oraz zdegradowane powłoki malarskie. Pinakle wieńczące szkarpy narożne niekompletne. Brak prawego pinakla w elewacji zachodniej. W elewacji wschodniej lewy pinakiel silnie uszkodzony, z widocznymi śladami postrzałowymi oraz barkiem kwiatonu. Wystające kamienne ściany

fundamentowe silnie zabrudzone, z wtórnymi zaprawami, nawarstwieniami skorupiastymi oraz zabrudzeniami środkami izolacyjnymi.

Poszycie dachu wtórne, z dachówki betonowej. Powierzchnia dachówek jest chropowata, wypłukana, silnie zaatakowana biologicznie. Od strony poddasza widoczne prześwity. Więźba z widocznymi zniszczeniami w obrębie historycznych belek. Wymaga przeglądu i lokalnych napraw. Kominy w większości przemurowane. Większość z żółtej cegły, kilka z czerwonej. Czapy kominów betonowe, silnie zabrudzone, z ubytkami. W obrębie żółtych cegieł widoczne ubytki formy i pęknięcia.

ROZDZIAŁ IV - PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH

1. CEL I ZAŁOŻENIA KONSERWACJI I RESTAURACJI

Głównym założeniem i celem prac konserwatorskich dotyczących budynku Przedszkola Publicznego w Szczecinku będzie zabezpieczenie substancji zabytkowej przed dalszym niszczeniem pod wpływem czynników atmosferycznych oraz przywrócenie w miarę wiedzy i możliwości pierwotnej estetyki obiektu.

Prace te powinny polegać na rozwiązaniu następujących problemów konserwatorskich:

- usunięcie przyczyn zniszczenia zabytkowych elewacji
- ochrona oryginalnej substancji zabytkowej
- zabezpieczenie muru przed szkodliwym działaniem czynników zewnętrznych
- wykonanie koniecznych prac wzmacniających i zabezpieczających konstrukcję
- poprawa estetyki.

Poniższy program konserwatorski jest programem ramowym, opartym na analizie wizualnej obiektu, założenia konserwatorskie mogą więc podczas prac konserwatorskich ulec zmianie.

2. PROPONOWANE POSTĘPOWANIE KONSERWATORSKIE

2.1. Prace wstępne

1. Wykonanie dokumentacji fotograficznej i opisowej stanu zachowania obiektu przed konserwacją. Szczegółowa dokumentacja fotograficzna powinna być także wykonywana w trakcie jego konserwacji. Każdy etap prac powinien być należycie udokumentowany.
2. Ewentualne badania technologiczne materiałów budowlanych: spoin i cegieł określające ich skład ilościowy i jakościowy, nasiąkliwość i porowatość otwartą oraz wytrzymałość mechaniczną tak by właściwie dobrać materiały do uzupełnień, naprawy.
3. Demontaż wszystkich obcych i wtórnych elementów metalowych czy drewnianych takich jak haki, kotwy, śruby, gwoździe, dyble czy lampy oraz wykonanie wszelkich potrzebnych instalacji i schowanie ich w spoinach.
4. Demontaż i wykonanie nowych opierzeń elewacji z blachy tytan-cynk. Wymiany również wymaga odwodnienie dachu. Należy rozważyć usunięcie lub skrócenie opierzeń parapetów okiennych.

5. Zabezpieczenie tablic pamiątkowych/informacyjnych zlokalizowanych w obrębie elewacji zachodniej oraz południowej.
6. Zaleca się wymianę lub przeniesienie skrzynek z przyłączami w obrębie elewacji zachodniej.
7. Zaleca się rozebranie murowanego słupa przy wejściu głównym (furtka), który przylega do elewacji tak by poddać konserwacji ceglane lico elewacji. Nowy słupek powinien być delikatnie odsunięty od elewacji.

2.2. Ceglane lico

1. Oczyszczenie powierzchni elewacji z wtórnych przemalowań poprzez okłady ze zmywaczy farb, np.: AGE firmy Remmers.
2. Oczyszczenie powierzchni elewacji z nawarstwień atmosferycznych, mikrobiologicznych poprzez umycie gorącą wodą pod ciśnieniem w połączeniu z metodami chemicznymi. Proponuje się użycie pasty o odczynie lekko kwaśnym zawierającej fluorek amonu, np.: Clean FP firmy Remmers. Alternatywną metodą oczyszczania może być metoda ablacji laserowej.
3. Demontaż obluzowanych i najbardziej zniszczonych czy uszkodzonych cegieł. Wykucie wszelkich wtórnych, niepasujących cegieł oraz wtórnych uzupełnień z zaprawy.
2. Wzmocnienie strukturalne najbardziej osłabionych cegieł przed przystąpieniem do dalszych zabiegów konserwatorskich. Do tego celu służą hydrofilne preparaty krzemoorganiczne, jak np: Funcosil KSE 100 firmy Remmers. Należy pamiętać o konieczności sezonowania lokalnie wzmocnionych partii muru w atmosferze podwyższonej wilgotności przez okres około 3 tygodni.
3. Dezynfekcja lica ceglanego poprzez spryskanie preparatem biobójczym. Do dezynfekcji zwalczającej bakterie, glony, grzyby, mchy, porosty zaleca się zastosowanie 1% alkoholowego roztworu Lichenicydy 264 firmy Bresciani.
4. Ostrożne wykucie popękanych czy zniszczonych spoin oraz wszelkich wtórnych spoin.
5. Kotwienie spękanych fragmentów muru, wzmocnienie strukturalne oraz wypełnienie pustek i szczelin w strukturze muru. Zaleca się gotowe systemy do napraw pęknięć polegających na montażu odpowiednio dobranych profili i zatopieniu ich w zaprawie we wcześniej wyfrezowanych szczelinach lub wywierconych otworach. Zaleca się systemy typu Helifix, Brut-saver, Fest mur. Do klejenia i wypełnienia szczelin należy użyć elastycznych żywic iniekcyjnych, które reagują z wilgocią lub są na nią odporne (np.: Injektionsharz PUR firmy Remmers).

6. Uzupełnienie ubytków w wątku muru - wstawienie nowych cegieł w miejscach, gdzie zostały one wykute lub ich brakowało. Nowe cegły muszą być dobrane parametrami fizyko-mechanicznymi do oryginalnych. Powinny mieć podobną wytrzymałość mechaniczną, nasiąkliwość i porowatość otwartą, a także barwę i wymiary. Cegły należy murować na zaprawie wapienno-trasowej, np.: Optosan Trassmortel firmy Optolith.
7. Uzupełnienie ubytków w ceglach barwioną w masie na kolor uzupełnianej ceramiki zaprawą mineralną. Kity powinny charakteryzować się podobnymi parametrami fizyko-mechanicznymi, strukturą oraz kolorystyką. Przed przystąpieniem do uzupełniania ubytków należy odpowiednio przygotować podłoże - odpylić, oczyścić. Do uzupełnienia ubytków zaleca się przygotowanie zaprawy o odpowiednich parametrach przez konserwatora zabytków na bazie wapna trasowego, cementu portlandzkiego białego z piaskiem kwarcowym o odpowiedniej frakcji i mączką ceglana podbarwianą sypkimi pigmentami. Ewentualnie do uzupełnienia ubytków można użyć gotowych, barwionych w masie zapraw mineralnych do uzupełniania ceramiki takich jak NSR Optolith czy RM Remmers. Należy pamiętać o konieczności sezonowania zapraw.
8. Uzupełnienie i rekonstrukcja spoin ceglanego muru. Uzupełnienie ubytków w spoinach oraz rekonstrukcje spoin należy wykonać przy użyciu zaprawy mineralnej o podobnych parametrach fizyko-mechanicznych, strukturze oraz kolorystyce i estetyce zbliżonej do zapraw historycznych. Po usunięciu zdeintegrowanych, osypujących się, silnie spękanych oraz wtórnych spoin do głębokości około 2 cm należy wypełnić je zaprawami mineralnymi wapienno-trasowymi, np.: Zaprawa Fugowa Z Trasem Do Zabytkowych Murów – Optosan TrassFuge firmy Optolith. Zakres wymiany spoin oraz dobór rodzaju nowej spoiny powinien być omówiony z nadzorem konserwatorskim. Spoina powinna być barwiona w masie na kolor historyczny oraz założona z analogicznym modelunkiem powierzchni.
9. Unifikacja kolorystyczna ceglanego muru poprzez zabieg lokalnego patynowania. Scalenie kolorystyczne wątku ceglanego należy wykonać przy użyciu laserunkowych farb krzemianowych, np.: Restauro Lasur firmy Keim lub silikonowych Color LA Historic Remmers. Zabieg ten należy wykonać w stopniu minimalnym tylko gdy zajdzie taka potrzeba. Należy scalić uzupełnienia cegieł oraz ewentualnie miejsca których nie udało się doczyścić. Należy scalić wiatrołap wymurowany z żółtej cegły dostosowując jego kolor do historycznych elewacji.
10. Zabezpieczenie ceglanego muru przed destrukcyjnym działaniem wody poprzez wykonanie strukturalnej hydrofobizacji preparatem krzemoorganicznym. Jest to

zabieg końcowy. Należy go wykonać, kiedy mur jest suchy. Preparat oparty na estrach kwasu krzemowego należy nakładać, aż do przesycenia struktury muru. Zaleca się metodę natrysku niskociśnieniowego lub wielokrotnego powlekania przy użyciu preparatów krzemoorganicznych.

2.3. Pinakle

1. Oczyszczenie powierzchni sztucznego kamienia z nawarstwień i zabrudzeń.
Metodę oczyszczania należy dobrać po wykonaniu prób na obiekcie. Należy dobrać metody do stopnia zabrudzenia powierzchni, rodzaju nawarstwień oraz rodzaju i stanu podłoża. Do oczyszczania zaleca się zastosowanie metody na sucho, strumieniowo-ściernej rotacyjnej przy użyciu delikatnego kruszywa, np.: mączki z kulek szklanych, metodę hydrodynamiczną czy ablację laserową.
2. Dezynfekcja
Do dezynfekcji zwalczającej bakterie, glony, grzyby, mchy, porosty zaleca się zastosowanie 1% alkoholowego roztworu Lichenicydy 264 firmy Bresciani lub innego biocydu opartego na czwartorzędowych solach amoniowych spryskując dokładnie całą powierzchnię.
3. Usunięcie wszelkich wtórnych zapraw.
4. Sprawdzanie stabilności pinakli i w razie konieczności wykonanie niezbędnych prac stabilizujących ich osadzenie.
5. Uzupełnienie ubytków przy użyciu zaprawy mineralnej dobranej do oryginalnej. Nie należy uzupełniać śladów postrzałowych. Należy zrekonstruować brakujący kwiaton.
6. Scalenie kolorystyczne powierzchni pinakli przy użyciu laserunkowych farb krzemianowych firmy Keim lub silikonowych laserunków firmy Remmers.
7. Hydrofobizacja
Jest to zabieg końcowy. Należy go wykonać, kiedy kamień i spoina są suche. Preparat oparty na estrach kwasu krzemowego należy nakładać aż do przesycenia struktury materiałów. Zaleca się metodę natrysku niskociśnieniowego lub wielokrotnego powlekania przy użyciu preparatów krzemoorganicznych takich jak: Remmers Funcosil SNL.
8. Rekonstrukcja brakującego pinakla w obrębie elewacji zachodniej. Formę należy zdjąć z istniejących sterczyn.

2.4 Kraty okien piwnicznych

1. Należy ujednolicić formę krat okiennych wzorując się na kratach zlokalizowanych w elewacji południowej. Fotografia poniżej. Istniejące kraty o tej formie należy poddać konserwacji zgodnie z poniższym postępowaniem.

2. Oczyszczenie metalu z powłok malarskich i produktów korozji metodą strumieniowo-ścierną.
3. Naniesienie na powierzchnię metalu antykorozyjnej powłoki cynkowej.
4. Malowanie nawierzchniowe metalu w kolorze ciemnografitowym.

2.5. Kamienna ściana fundamentowa

1. Oczyszczenie z nawarstwień i zabrudzeń
Metodę oczyszczania kamiennego lica należy dobrać po wykonaniu prób na obiekcie. Należy dobrać metody do stopnia zabrudzenia powierzchni, rodzaju nawarstwień oraz rodzaju i stanu podłoża. Do oczyszczania zaleca się zastosowanie metody na sucho, strumieniowo-ściernej rotacyjnej przy użyciu delikatnego kruszywa, np.: mączki z kulek szklanych.
2. Dezynfekcja
Do dezynfekcji zwalczającej bakterie, glony, grzyby, mchy, porosty zaleca się zastosowanie 1% alkoholowego roztworu Lichenicydy 264 firmy Bresciani lub innego biocydu spryskując dokładnie całą powierzchnię muru.
3. W razie konieczności wstawienie brakujących kamieni.
4. Wykucie spoin silnie zdezintegrowanych, osypujących się, popękanych czy wtórnych.
Po oczyszczeniu kamiennego lica należy z nadzorem konserwatorskim zdecydować o zakresie wymiany spoiny.
5. Spoinowanie
Po usunięciu zdezintegrowanych, osypujących się i silnie spękanych spoin do głębokości około 2 cm należy wypełnić je zaprawami mineralnymi o odpowiednich

parametrach fizyko-mechanicznych oraz estetyce zbliżonej do zapraw historycznych. Zakres wymiany spoin oraz dobór rodzaju nowej spoiny oraz sposób jej opracowania powinien być omówiony z nadzorem konserwatorskim. Należy zastosować spoiny wapienno-trasowe barwione na kolor historyczny, np.: Zaprawa Fugowa Z Trasem Do Zabytkowych Murów – Optosan TrassFuge firmy Optolith.

6. Hydrofobizacja

Jest to zabieg końcowy. Należy go wykonać, kiedy kamień i spoina są suche. Preparat oparty na estrach kwasu krzemowego należy nakładać aż do przesycenia struktury materiałów. Zaleca się metodę natrysku niskociśnieniowego lub wielokrotnego powlekania przy użyciu preparatów krzemoorganicznych takich jak: Remmers Funcosil SNL.

2.6 Tynki w blendach szczytu w elewacji zachodniej

1. Zaleca się usunięcie wtórnego tynkowania i odsłonięcie wątku ceglanego. Wątek ceglany należy poddać konserwacji zgodnie z ppkt. 2.2. W przypadku zdegradowanego, odsłoniętego lica ceglanego należy utrzymać tynkowanie postępując jak poniżej. Decyzję w sprawie: usunięcia tynkowania i odsłonięcia wątku ceglanego lub wykonania nowego tynku należy podjąć we współpracy z nadzorem konserwatorskim.
2. Usunięcie cementowych tynków.
3. Wzmocnienie ceglanego podłoża oraz uzupełnienie ubytków w spoinach.
4. Wykonanie nowego tynkowania przy użyciu zaprawy wapienno-trasowej, np.: OPTOLITH Optosan TrassPutz.
5. Opracowanie kolorystyki tynków dostosowując ich kolor do koloru spoiny. Tynki należy opracować przy użyciu laserunków krzemianowych, np.: Keim Restauro Lasur rozcieńczanych Keim Restauro Fixativ.

2.7. Dach

1. Odsłonięcie więźby dachowej, dokonanie jej przeglądu oraz wykonanie niezbędnych napraw.
2. Wykonanie impregnacji drewna ognio- grzybo- i owadochronnej.
3. Wymiana poszycia dachu na ceramiczne. Kolor dachówek należy dobrać do cegły licowej elewacji.
4. Wykonanie nowego odwodnienia dachu z blachy tytan-cynk.
5. Przemurowanie żółtych kominów czerwoną cegłą lub scalenie ich analogicznie jak wiatrołap w elewacji południowej.
6. Wykonanie nowych czap kominów.

3. ZALECENIA I UWAGI KONSERWATORSKIE

1. Prace należy prowadzić pod nadzorem dyplomowanego konserwatora dzieł sztuki i właściwych służb konserwatorskich.
2. Po zakończeniu prac należy wykonać pełną dokumentację powykonawczą zgodnie z zaleceniem Ośrodka Dokumentacji Zabytków.
3. Nieodłącznym i częstym zjawiskiem przy renowacji zabytków architektury, w trakcie przeprowadzanych prac, jest występowanie problemów i zadań nie zawartych w programie konserwatorskim, należy je wówczas rozpatrzyć i podjąć decyzję dalszego postępowania wspólnie z Inwestorem, Miejskim Konserwatorem Zabytków w Szczecinku i nadzorem autorskim i konserwatorskim.
4. Zaproponowane w niniejszym opracowaniu materiały i ich producenci podani zostali jako przykładowi, więc dopuszcza się zastosowanie innych materiałów, lecz o równoważnych parametrach. Stosowane do prac materiały powinny posiadać atesty lub dopuszczenia do stosowania w zabytkach i odpowiadać obowiązującym normom.
5. Wszelkie zmiany w zakresie i sposobie prac konserwatorskich należy uzgadniać z Miejskim Konserwatorem Zabytków w Szczecinku.

ROZDZIAŁ V - DOKUMENTACJA FOTOGRAFICZNA

Fot. 1 Elewacja północna budynku Przedszkola Publicznego w Szczecinku.

Fot. 2 Zbliżenie na szczyt w elewacji północnej. Widoczne ubytki w sterczynach oraz braki w opierzeniach.

Fot. 3 Zbliżenie na cokół w elewacji północnej. Widoczne różne i wtórne kraty okienne.

Fot. 4 Zbliżenie na pęknięcia, które należy spiąć. Widoczne przemalowania cegły i spoiny.

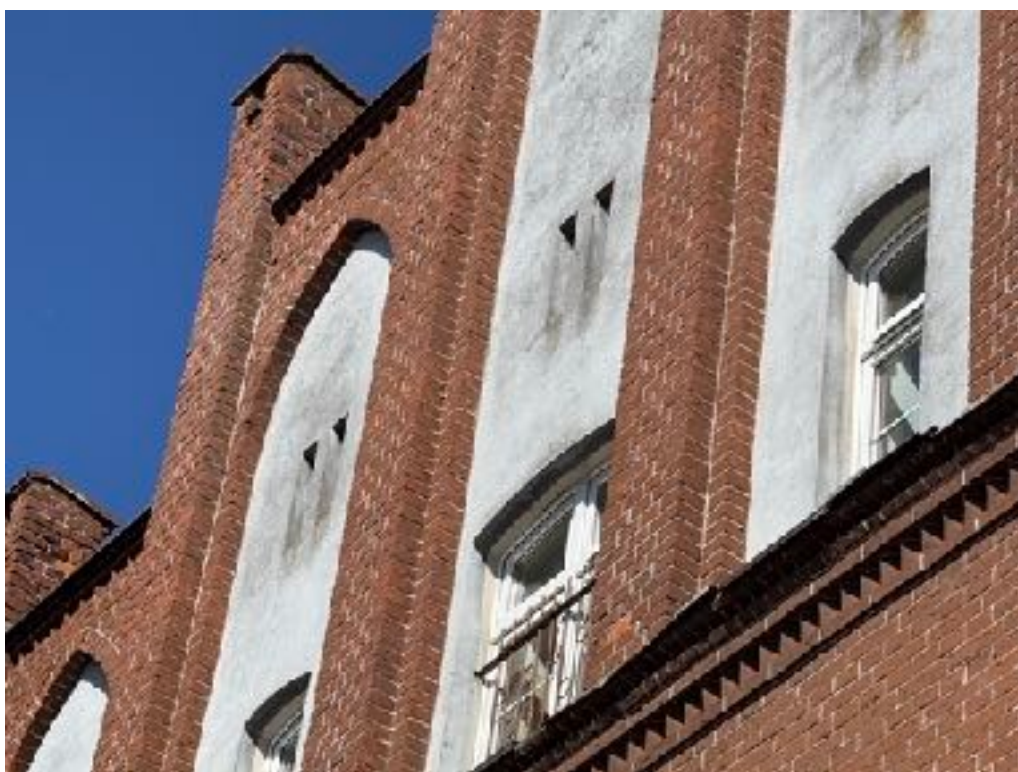
Fot. 5 Widok na dach, tył szczytu oraz komin z żółtej cegły.

Fot. 6 Zbliżenie na dolną partię pinakla.

Fot. 7 Elewacja zachodnia budynku Przedszkola Publicznego w Szczecinku.

Fot. 8 Zbliżenie na wtórne tynkowania w blendach szczytu w elewacji zachodniej.

Fot. 9 Strefa cokołowa w elewacji zachodniej. Widoczne mało estetyczne skrzynki z przyłączami.

Fot. 10 Zbliżenie na zdegradowania i uszkodzenia cegieł w obrębie szkarpy.

Fot. 11 Elewacja wschodnia budynku Przedszkola Publicznego w Szczecinku.

Fot. 12 Zbliżenie na wejście w elewacji wschodniej.

**Fot. 13 Zbliżenie na widoczne spękania w obrębie wążku ceglanego.
Widoczna mało estetyczna lampa.**

**Fot. 14 Zbliżenie na szczyt z widocznymi spękaniem i obluzowanymi
cegłami.**

Fot. 15 Zbliżenie na pinakiel bez kwiatonu oraz ze śladami postrzałowymi.

Fot. 16 Zbliżenie na partię cokołową z widocznymi wysoleniami oraz złuszczeniami wtórnych powłok malarskich.

Fot. 17 Elewacja południowa budynku Przedszkola Publicznego w Szczecinku.

Fot. 18 Zbliżenie na otwór okienny powstały po zlikwidowaniu balkonu.

Fot. 19 Wiatrołap z częściowo pomalowaną żółtą cegłą.

Fot. 20 Kształtki parapetowe przysłonięte przez opierzenia blacharskie.

Fot. 21 Ruchoma krata, która należy poddać konserwacji.

Fot. 22 Zbliżenie na cegłę z sygnaturą.

Fot. 23 Zbliżenie na dach od strony południowej.

Fot. 24 Zbliżenie na betonową dachówkę ze zdegradowaną powierzchnią oraz atakiem biologicznym.

Fot. 25 Widok na więźbę dachową oraz przemurowany komin.

Fot. 26 Widok na więźbę dachową. Widoczne prześwity.

Fot. 27 Zbliżenie na starsze belki i korozję w ich obrębie.

Fot. 28 Zbliżenie na nowsze belki z nieheblowanego drewna.